

Samfundsansvar og Rapportering i Danmark

– Effekten af rapporteringskrav i årsregnskabsloven

Forord

Globaliseringen betyder, at de økonomiske, kulturelle og politiske forbindelser på tværs af landegrænser bliver stadig tættere. Det skaber en mere åben verden og giver nye muligheder. Men globaliseringen rejser også udfordringer i forhold til for eksempel sociale vilkår, arbejdsforhold, miljø og klima, som kræver et aktivt samarbejde landene imellem og mellem forskellige aktører i samfundet. Regeringen fremsatte derfor i 2008 et lovforslag, der har til formål at sikre, at større virksomheder forholder sig aktivt til samfundsansvar, og kommunikerer dette til omverdenen. Hvis man som virksomhed arbejder med samfundsansvar uden at kommunikere det, opnår man nemlig ikke det fulde udbytte af sit arbejde og investeringer. Samtidig er det en fordel for danske virksomheder at rapportere om samfundsansvar, fordi det internationalt i stigende grad vil blive anset for at være en central del af god ledelse i en virksomhed.

Dette år er det første, hvor danske virksomheder har været forpligtede til at rapportere efter den nye lov. Denne rapport præsenterer hovedkonklusionerne fra en række delundersøgelser af virksomheders implementering af det nye lovkrav i deres 2009-årsrapporter. Rapporten vurderer, at lovkravet har haft en positiv effekt på virksomhedernes arbejde med samfundsansvar, og at stadig flere virksomheder nu arbejder med samfundsansvar. Selvom undersøgelsen viser, at loven har medført administrative byrder, så viser den også, at virksomhederne faktisk ser positivt på det nye lovkrav, fordi man forstår formålet, og fordi det er fleksibelt.

Selvfølgelig er der også udfordringer. Regeringen ønsker, at loven bliver startskuddet på en proces, hvor vi i de kommende år løbende opnår fremskridt og forbedringer i arbejdet med samfundsansvar. Det er netop derfor, at vi har lavet undersøgelserne af virksomhedernes rapportering. På den måde får vi et godt grundlag for at kunne vurdere, hvor vi bør blive bedre. Jeg lægger vægt på, at dette kommer til at ske i en bred dialog mellem interessenterne på området.

Med det nye lovkrav og det første års rapportering er vi ikke kommet i mål, men vi har fået sat gang i en udvikling, som i de kommende år kan styrke dansk erhvervslivs internationale omdømme og konkurrenceevne. Jeg vil gerne opfordre alle interesserede i at deltage aktivt i dialogen om, hvordan vi bedst kan udvikle og styrke arbejdet med samfundsansvar i de kommende år.

Brian Mikkelsen
Økonomi- og erhvervsminister

August 2010

Sammenfatning

Folketinget vedtog i 2008 en ændring af lov om årsregnskaber. Med den nye lov skal de ca. 1.100 største danske virksomheder fra 2009 i deres årsrapport redegøre for følgende tre dimensioner: 1) politikker for samfundsansvar, 2) hvordan politikkerne omsættes til handlinger, og 3) hvad der er opnået som følge af arbejdet med samfundsansvar samt eventuelle forventninger til arbejdet fremover. Hvis virksomhederne ikke har politikker for samfundsansvar skal dette udtrykkeligt oplyses. Formålet med lovkravet er at tilskynde virksomheder til at forholde sig aktivt til samfundsansvar og kommunikere dette til omverdenen.

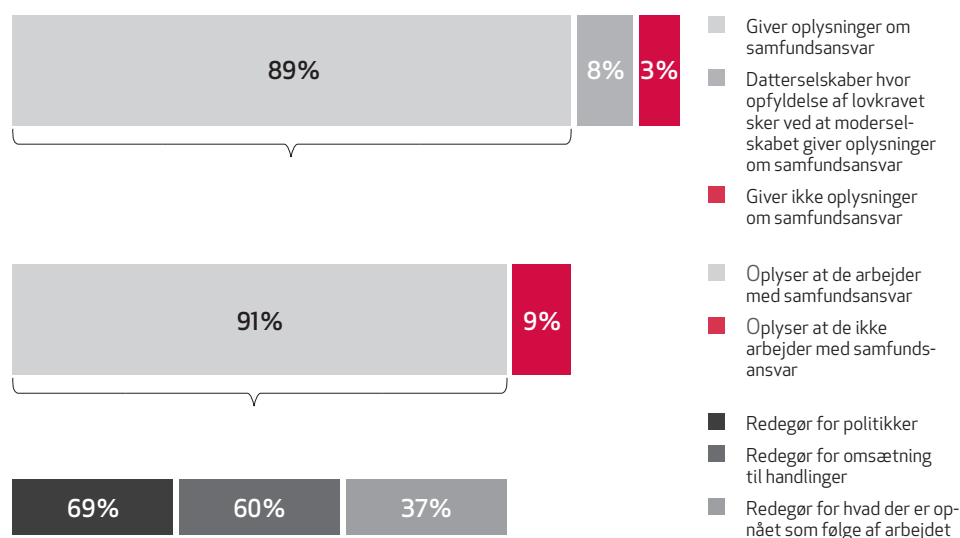
Denne rapport præsenterer hovedkonklusionerne fra en undersøgelse af virksomhedernes implementering af det nye lovkrav i deres 2009-årsrapporter. Undersøgelsen er udarbejdet af Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, Foreningen af Statsautoriserede Revisorer og Copenhagen Business School og består af en række kvantitative og kvalitative studier.

Rapporten beskriver dels virksomhedernes rapporteringspraksis og dels virksomhedernes erfaringer med lovkravet.

Virksomhedernes rapporteringspraksis

Rapporten beskriver med udgangspunkt i kvantitative studier virksomhedernes rapporteringspraksis, med fokus på efterlevelse af lovkravet.

97 pct. af de virksomheder, der er omfattet af lovkravet, lever op til dette. Af de 97 pct. er 8 pct. datterselskaber, der opfylder lovkravet ved at moderselskabet giver oplysninger om samfundsansvar for hele koncernen. De rapporterende virksomheder udgør således 89 pct. af de undersøgte virksomheder. 91 pct. af de rapporterende virksomheder oplyser, at de arbejder med samfundsansvar, mens 9 pct. oplyser at dette ikke er tilfældet. Flertallet af de 91 pct. af virksomhederne, der arbejder med samfundsansvar, redegør for politikker og handlinger, mens 37 pct. redegør for hvad der er opnået som følge af arbejdet med samfundsansvar. Langt størstedelen af virksomhederne placerer redegørelsen i selve ledelsesberetningen. Tallene kan illustreres på følgende måde:

43 pct. af virksomhederne redegør for samfundsansvar i årsrapporten for første gang. Flere har dog tidligere kommunikeret om samfundsansvarsrelaterede emner i andre sammenhænge end årsrapporten.

"Miljø og klima" samt "sociale forhold rettet mod danske arbejdspladser" er de temaer, virksomhederne hyppigst redegør for. Dette hænger sandsynligvis sammen med, at "miljø og klima" er det område inden for samfundsansvar, som danske virksomheder arbejder mest med.

28 pct. af virksomhederne anvender internationale principper for samfundsansvar – og især FN Global Compact – som inspiration for deres rapportering.

Andelen af virksomheder, der redegør for politikker, omsætning til handlinger, hvad de har opnået samt forventninger til det fremtidige arbejde, er væsentligt højere blandt børsnoterede end ikke-børsnoterede virksomheder. Samme tendens gør sig gældende for anvendelsen af internationale principper for samfundsansvar samt indikatorer, herunder GRI.

Virksomhedernes erfaringer med lovkravet

Undersøgelsens kvalitative studier sætter fokus på virksomhedernes erfaringer med lovkravet. De viser, at lovkravet har haft en positiv effekt på flere af virksomhedernes arbejde med samfundsansvar. Der er eksempler på, at lovkravet har givet anledning til, at arbejdet med samfundsansvar er påbegyndt, har øget virksomhedernes fokus på området, har gjort det eksisterende arbejde mere systematiseret, og har givet virksomhederne en ramme at arbejde ud fra.

Arbejdet med at udarbejde redegørelsen har typisk været decentralt forankret, og der er derfor stor variation i, hvor i organisationen man har placeret ansvaret for udarbejdelse af redegørelsen. Langt de fleste virksomheder har anvendt sociale og miljømæssige data og nøgletal, der allerede opgøres og anvendes i organisationen. Desuden har virksomhederne i høj grad hentet inspiration udefra i forbindelse med udarbejdelse af deres redegørelse.

Virksomhederne har oplevet en række udfordringer i processen med at redegøre for samfundsansvar i årsrapporten. Blandt de væsentligste udfordringer er håndtering af store datamængder og sikring af dataenes validitet, valg af rette niveau for og vinkel på kommunikationen, samt organisatoriske udfordringer i form af utilstrækkelige ressourcer og engagement.

Den udbredte mangel på redegørelse for, hvad der er opnået som følge af arbejdet med samfundsansvar skyldes typisk, at virksomhederne enten lige er påbegyndt arbejdet med samfundsansvar, eller at de ikke tidligere har arbejdet struktureret nok med dette område til at kunne opstille målepunkter til brug for redegørelsen. Samtidig finder flere virksomheder det svært at måle hvad de har opnået. Endvidere har enkelte virksomheder ikke været opmærksomme på, at de – såfremt de har politikker for samfundsansvar – er forpligtet til at redegøre for alle tre dimensioner i lovkravet allerede fra første år efter lovens ikrafttræden.

Blandt de virksomheder, der ikke anvender internationale principper for samfundsansvar som inspiration eller referenceramme for deres redegørelse, nævnes det at de væsentligste barrierer herfor er, at det koster mange ressourcer at tilpasse virksomhedens arbejde til internationale principper, og at principperne ikke er udpræget anvendelige for virksomheder, der ikke er produktionsvirksomheder eller udelukkende opererer i Danmark.

De faktiske administrative byrder forbundet med redegørelsen for samfundsansvar er 7-8 gange højere end det forventedes inden lovforslaget blev vedtaget. De faktiske økonomiske omstillingsbyrder (dvs. en engangsomkostning) for de virksomheder, som ikke har nedskrevne politikker for samfundsansvar, vurderes til at ligge mellem 0,8 og 5,7 mio. kr. for den enkelte virksomhed. De løbende omkostninger afhænger af valg af redegørelsesform og varierer mellem 6.500 og 32.700 kr. pr. virksomhed. Virksomhederne vurderer, at tidsforbruget i forbindelse med redegørelse for politikker og implementeringen af disse vil forblive uændret eller stige i forbindelse med næste redegørelse.

De oplevede administrative byrder er begrænsede, idet virksomhederne generelt er positivt indstillet over for, at det nu er lovpligtigt at redegøre for samfundsansvar i årsrapporten, selvom lovkravet medfører øgede administrative byrder. En del virksomheder udtrykker endvidere tilfredshed med, at lovkravet er udformet således, at de i vidt omfang selv kan bestemme redegørelsens udformning og indhold.

ATP har bidraget med en vurdering af en række årsrapporter til denne rapport, og de mener overordnet, at mange virksomheder er kommet godt i gang med den lovpligtige redegørelse om samfundsansvar. De fremhæver bl.a., at mange virksomheder har været gode til at beskrive den proces, de er i gang med, herunder udfordringer og fremtidige mål. Samtidig peges på en række forbedringspotentialer, herunder bedre beskrivelse af hvilke politikker virksomhederne har samt hvordan det daglige arbejde med samfundsansvar organiseres.

Om rapporten

I 2008 vedtog det danske Folketing en ændring af lov om årsregnskaber,¹ som pålægger alle store virksomheder at medtage oplysninger om samfundsansvar i deres årsrapport. Virksomhederne skal redegøre for følgende tre dimensioner: 1) politikker for samfundsansvar, 2) hvordan politikkerne omsættes til handlinger, og 3) hvad der er opnået som følge af arbejdet med samfundsansvar samt eventuelle forventninger til arbejdet fremover. Hvis de ikke har politikker for samfundsansvar skal dette udtrykkeligt oplyses. Revisor skal via et konsistentstjek undersøge, om rapporteringskravet er behørigt opfyldt.² Formålet med lovkravet har været at inspirere virksomheder til at forholde sig aktivt til samfundsansvar og kommunikere dette til omverdenen. Dette skal være med til at styrke dansk erhvervsliv i den internationale konkurrence.

Denne rapport præsenterer hovedkonklusionerne fra en undersøgelse af implementeringen af det nye lovkrav i 2009-årsrapporterne blandt børsnoterede virksomheder og store virksomheder i regnskabsklasse C.³ Undersøgelsen består af en række kvantitative og kvalitative studier og er tilrettelagt og gennemført i et samarbejde mellem Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, Foreningen af Statsautoriserede Revisorer og Copenhagen Business School.

Rapporten er inddelt i tre dele:

Del 1: Virksomhedernes rapporteringspraksis

I denne del beskrives virksomhedernes efterlevelse af lovkravet samt deres rapporteringspraksis mere bredt. Beskrivelsen er primært baseret på følgende studier:

- Et kvantitativt studie af lovkravets efterlevelse og den generelle rapporteringspraksis blandt 10 pct.⁴ tilfældigt udvalgte årsrapporter, der er omfattet af lovkravet.⁵
- Et kvantitativt studie af revisorers vurdering af deres klienters efterlevelse af lovkravet og generelle rapporteringspraksis.⁶

Hvor det er relevant, sammenlignes informationerne med en undersøgelse af dansk erhvervslivs indsats inden for samfundsansvar foretaget for Erhvervs- og Selskabsstyrelsen i februar 2010 blandt 1.000 danske virksomheder.

¹ Lov nr. 1403 af 27. december 2008.

² Se uddybende beskrivelse af lovkravet i Bilag 1.

³ I undersøgelsen er inkluderet datterselskaber, der er omfattet af lovkravet og har opfyldt dette enten ved selv at give oplysninger om samfundsansvar, eller ved at moderselskabet rapporterer for hele koncernen.

⁴ Ifølge Copenhagen Business School er en stikprøve på 10 pct. fuldt tilstrækkelig i en videnskabelig sammenhæng.

⁵ Undersøgelsen er gennemført af Center for Corporate Social Responsibility, Copenhagen Business School. Undersøgelsen er lavet i to omgange, idet den blev påbegyndt inden indleveringsfristen for års-rapporter d. 31. maj. I løbet af maj gennemførtes undersøgelsen blandt årsrapporter, der var indsendt i god tid inden indleveringsfristen, og i juni gennemførtes undersøgelsen blandt årsrapporter der blev indsendt tæt på indleveringsfristen. Der er ikke forskel på besvarelserne i de to populationer.

⁶ Undersøgelsen er gennemført af Foreningen af Statsautoriserede Revisorer.

Del 2: Virksomhedernes erfaringer med lovkravet

I denne del beskrives virksomhedernes erfaringer med lovkravet. Beskrivelsen er baseret på følgende studier:

- Et kvalitativt studie af erfaringerne med efterlevelse af lovkravet blandt ti virksomheder, der for første gang rapporterer om samfundsansvar i årsrapporten.⁷
- Et kvalitativt studie af barriererne for rapportering i henhold til lovens tre dimensioner samt anvendelse af internationale principper for samfundsansvar blandt seks virksomheder.⁸
- Et kvalitativt studie af lovkravets administrative konsekvenser blandt otte virksomheder.⁹

Del 3: Samlet evaluering

På baggrund af konklusionerne i Del 1 og 2 fremhæves i denne del en række overordnede vurderinger af, hvordan lovkravet har fungeret i praksis første år efter lovens ikrafttræden.

Efterfølgende er ATP blevet bedt om at vurdere en række udvalgte virksomheders redegørelse for samfundsansvar. ATP's vurdering fremgår af Bilag 2.

De enkelte studier, der ligger til grund for denne rapport, er tilgængelige på www.samfundsansvar.dk

⁷ Undersøgelsen er gennemført af Center for Corporate Social Responsibility, Copenhagen Business School.

⁸ Undersøgelsen er gennemført af Center for Corporate Social Responsibility, Copenhagen Business School.

⁹ Undersøgelsen er gennemført af Rambøll Management Consulting A/S for Erhvervs- og Selskabsstyrelsen.

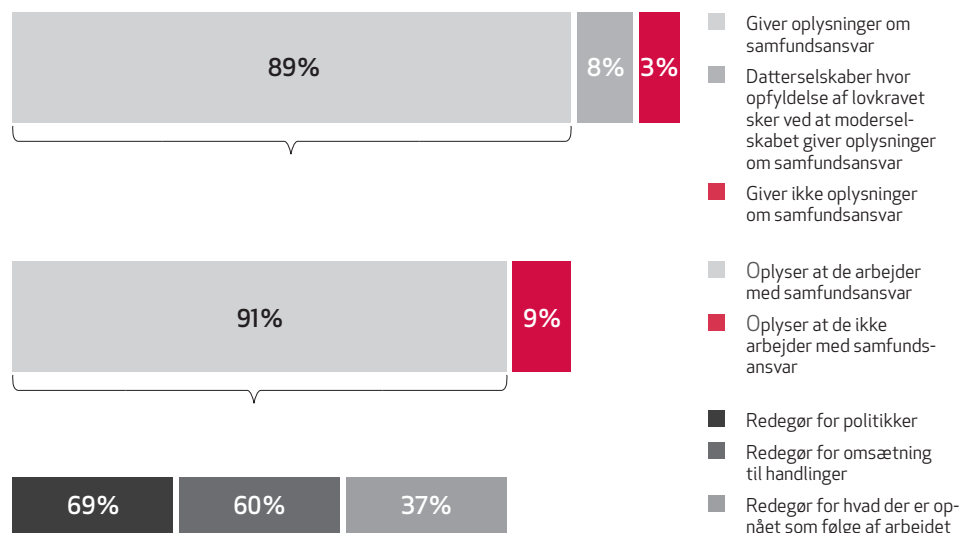
Virksomhedernes rapporteringspraksis

Denne del har til formål at beskrive omfanget af virksomhedernes efterlevelse af lovkravet samt deres rapporteringspraksis mere bredt. Beskrivelsen er primært baseret på et kvantitativt studie af 10 pct. af de årsrapporter, der er omfattet af lovkravet, samt et kvantitativt studie blandt revisorer, der har kunder omfattet af lovkravet. Hvor det er relevant, sammenlignes resultaterne med en undersøgelse foretaget for Erhvervs- og Selskabsstyrelsen i februar 2010 blandt 1.000 danske virksomheder.

Stort set alle forholder sig til samfundsansvar i årsrapporten

Det fremgår af lovkravet, at virksomhederne skal supplere ledelsesberetningen med en redegørelse for samfundsansvar. Som det fremgår af figur 1 nedenfor, lever 97 pct. af de virksomheder, der er omfattet af lovkravet, op til loven, mens 3 pct. ikke efterlever loven. Af de 97 pct., der lever op til lovkravet, er 8 pct. datterselskaber, der opfylder lovkravet ved at moderselskabet giver oplysninger om samfundsansvar for hele koncernen. De rapporterende virksomheder udgør således 89 pct. af de undersøgte virksomheder. 91 pct. af de rapporterende virksomheder oplyser, at de arbejder med samfundsansvar, mens 9 pct. oplyser at dette ikke er tilfældet.

Figur 1: Oversigt over virksomhedernes redegørelse for samfundsansvar

Flertallet redegør for deres politikker for samfundsansvar, mens 37 pct. redegør for hvad der er opnået som følge af arbejdet med samfundsansvar

Redegørelsen skal indeholde oplysninger omkring virksomhedens politikker for samfundsansvar, hvordan virksomheden omsætter sine politikker for samfundsansvar til handlinger, og virksomhedens vurdering af, hvad der er opnået som følge af arbejdet med samfundsansvar i regnskabsåret samt eventuelle forventninger til arbejdet fremover. Som vist i figur 1 redegør 69 pct. af

virksomhederne for deres politikker for samfundsansvar, 60 pct. redegør for, hvordan deres politikker omsættes til handlinger, og 37 pct. redegør for hvad der er opnået som følge af arbejdet med samfundsansvar. Hertil kommer, at 34 pct. redegør for deres forventninger til arbejdet med samfundsansvar i fremtiden. Disse tal skal dog ikke tages som et udtryk for antallet af virksomheder, der lever op til lovens ordlyd. En betydelig del af de virksomheder, der ikke redegør for hvad de har opnået som følge af arbejdet med samfundsansvar, er datterselskaber hvor redegørelsen kan findes i moderselskabets årsrapport.

Den kendsgerning, at mange virksomheder oplyser, at de har politikker for samfundsansvar samt hvordan politikkerne bliver omsat til handling, men ikke så ofte oplyser hvad der er opnået som følge af arbejdet med samfundsansvar, stemmer godt overens med en undersøgelse foretaget for Erhvervs- og Selskabsstyrelsen i februar 2010 blandt et repræsentativt udsnit af 1.000 danske virksomheder. Denne undersøgelse viser, at lidt under 1/3 af de virksomheder, der arbejder med samfundsansvar, ikke har kendskab til interne gevinster, og at lidt under halvdelen ikke har kendskab til eksterne gevinster fra arbejdet med samfundsansvar.

Det vurderes af revisorer, at et flertal af de virksomheder, der rapporterer i henhold til lovens ordlyd, har valgt at efterleve lovkravet med mindst mulig information og kortfattede beskrivelser. Dette skal bl.a. ses på baggrund af, at studiet af administrative konsekvenser viser, at mange virksomheder har opfattet første års redegørelse som "festtalefasen" og forventer at udbygge rapporteringen fremover. Endvidere understreger flertallet af virksomheder, at de planlægger at etablere målepunkter til brug for deres redegørelse i 2010. Samtidig skal det nævnes, at ATP vurderer, at mange af virksomhederne er kommet godt i gang med den lovpligtige redegørelse om samfundsansvar (se Bilag 2). ATP finder, at der er betydelig variation i, hvordan de forskellige virksomheder har valgt at redegøre for deres arbejde med samfundsansvar, men at denne variation ikke er et problem set ud fra en investorsynsvinkel. ATP fremhæver bl.a., at mange virksomheder har været gode til at beskrive den proces, de er i gang med, herunder udfordringer og fremtidige mål. Desuden finder de det positivt, at flere virksomheder giver eksempler på hvordan arbejdet med samfundsansvar har ført til forretningsmæssige muligheder, samt at relativt mange virksomheder oplyser om konkrete initiativer og projekter. Dog vurderer ATP samtidig, at flere virksomheder har et forbedringspotentialt med hensyn til at sikre læseren indsigt i hvilke politikker de har for samfundsansvar, hvordan deres grundlæggende værdier leves ud i praksis, hvor det daglige ansvar for arbejdet er placeret, samt hvordan direktion og bestyrelse er involveret i arbejdet.

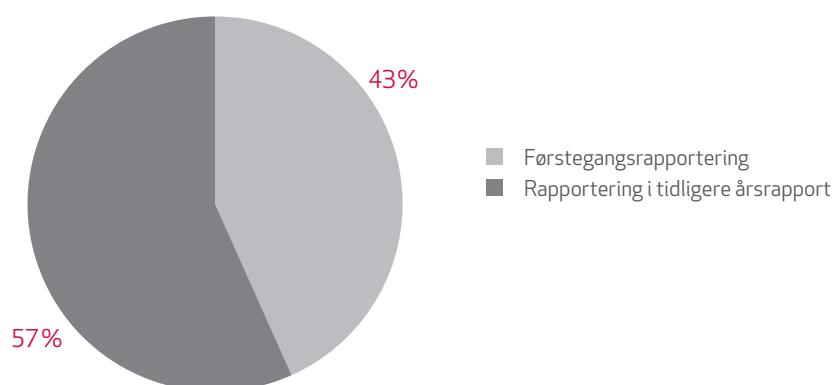
Det skal ligeledes nævnes, at såvel Foreningen af Statsautoriserede Revisorer som Copenhagen Business School har fundet en række gode eksempler på informative redegørelser om samfundsansvar. Det fremgår af de eksempelsamlinger, der er offentliggjort på www.samfundsansvar.dk.¹⁰ Erhvervs- og Selskabsstyrelsen vil indarbejde eksemplerne i en revideret vejledning, således at virksomheder med forskelligt udgangspunkt kan få inspiration til, hvordan de kan styrke og udbygge deres rapportering fremover.

¹⁰ Det skal bemærkes, at der er tale om eksempler fra virksomheder med meget forskellige udgangspunkter. Derfor kan der i nogle tilfælde (typisk fra virksomheder, som allerede har rapporteret i nogle år) være tale om meget fyldestgørende redegørelser på alle punkter, mens der i andre tilfælde kan være tale om virksomheder, der ikke tidligere har haft en politik for samfundsansvar, og som informerer fyldestgørende om, hvordan de planlægger at udarbejde en sådan politik og rapportere herom. Der kan ligeledes være tale om virksomheder, som giver informative oplysninger om politikker, omsætning til handlinger og hvad de har opnået, uden at der dog er sammenhæng i de emner, der beskrives under de tre dimensioner.

Mange har ikke tidligere rapporteret i årsrapporten

Som det fremgår af figur 2, oplyser 43 pct. af virksomhederne om samfundsansvar i årsrapporten for første gang.

Figur 2: Førstegangsrapportering

Interviews med et mindre udsnit af de førstegangsrapporterende virksomheder indikerer, at manglende rapportering i årsrapporten ikke nødvendigvis skyldes manglende engagement inden for samfundsansvar. Stort set alle interviewede virksomheder har tidligere arbejdet med miljø- og medarbejderforhold, men ikke med begrebet samfundsansvar som sådan.

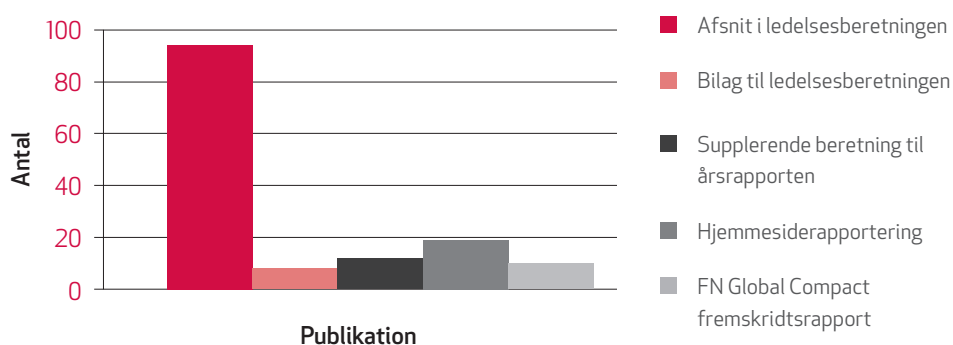
Flere virksomheder har tidligere rapporteret via andre kanaler

Når virksomhederne ikke tidligere har rapporteret om deres arbejde med samfundsansvar i årsrapporten skyldes det flere forhold. Eksempelvis nævner flere virksomheder, at de har kommunikeret om samfundsrelaterede temaer i andre sammenhænge end årsrapporten, fx i medierne, i forbindelse med medarbejderbranding, ved kontakt med kunder og investorer, gennem leverandørstandarder og lignende. Nogle virksomheder nævner, at de hidtil har vurderet årsrapportens primære målgruppe til at være interessenter med interesse i økonomiske tal. Mange af de interviewede virksomheder er imidlertid positivt indstillet over for, at det nu er lovpligtigt at redegøre for samfundsansvar i årsrapporten. De giver udtryk for, at årsrapporten er et centralt dokument, som har stor betydning for virksomhedens strategiske kommunikation.

Flertallet placerer redegørelsen i ledelsesberetningen

Det fremgår af lovkravet, at redegørelsen for samfundsansvar hører til ledelsesberetningen og kan offentliggøres i selve ledelsesberetningen, som et bilag til denne, på virksomhedens hjemmeside, i form af en FN Global Compact fremskridtsrapport, eller i en supplerende beretning til årsrapporten. 82 pct. af virksomhederne placerer redegørelsen i selve ledelsesberetningen. Henvi- sning til virksomhedens hjemmeside forekommer hos 17 pct. af virksomhederne, mens 10 pct. udfærdiger en supplerende beretning. FN Global Compact fremskridtsrapport og bilag til ledel- sesberetningen er mindst udbredt. I figur 3 vises fordelingen i absolutte tal, idet nogle virksom- heder benytter sig af flere offentliggørelsesmuligheder.

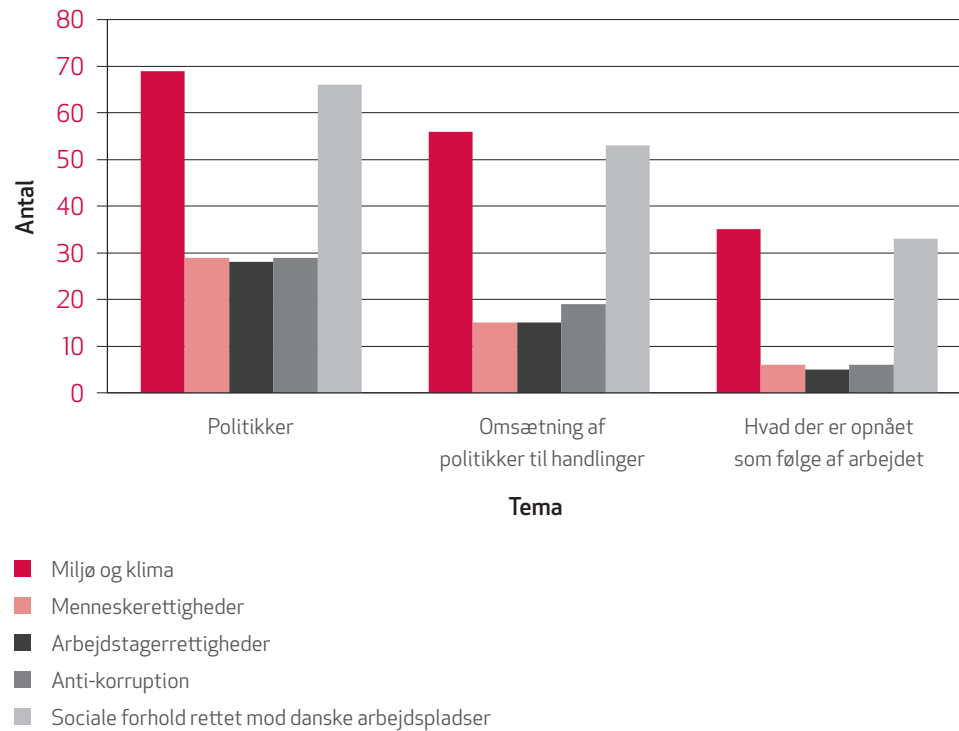
Figur 3: Placering af redegørelsen for samfundsansvar

"Miljø og klima" og "sociale forhold rettet mod danske arbejdspladser" er topscorere

Ved udformningen af redegørelsen kan mange virksomheder med fordel tage udgangspunkt i, hvordan virksomheden efterlever FN's ti principper for samfundsansvar. Disse principper er ind- delt i fire områder: menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder, miljø og anti-korruption. Figur 4 viser, at "miljø og klima" samt "sociale forhold rettet mod danske arbejdspladser" er de temaer, virksomhederne hyppigst redegør for – både når det gælder politikker, omsætning af politikker til handlinger, og hvad der er opnået som følge af arbejdet med samfundsansvar. Temaerne "men- neskerettigheder", "arbejdstagerrettigheder" og "anti-korruption" bliver væsentligt sjældnere re- degjort for. Tallene i figuren er absolutte tal, da flere virksomheder redegør for mere end ét tema.

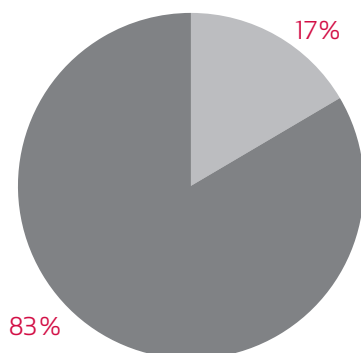
Figur 4: Temafordeling blandt redegørelse for politikker, omsætning af politikker til handlinger og hvad der er opnået som følge af arbejdet

At "miljø og klima" er blandt de temaer, der hyppigst rapporteres om, hænger sandsynligvis sammen med, at det er det område inden for samfundsansvar, danske virksomheder arbejder mest med. Det fremgår således af førnævnte undersøgelse blandt 1.000 danske virksomheder, at væsentligt flere danske virksomheder arbejder med miljøområdet end de tre øvrige områder inden for FN Global Compact (dvs. menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder og anti-korruption).

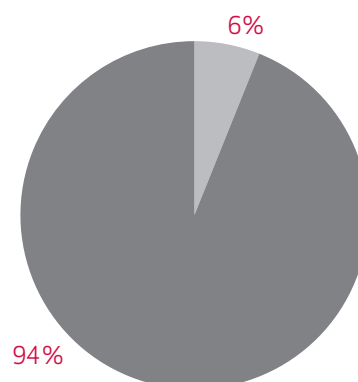
Ser man på, hvilke aspekter virksomhederne redegør for – udover politikker, omsætning til handlinger, hvad der er opnået som følge af arbejdet samt fremtidige forventninger – viser figur 5, at 17 pct. af virksomhederne redegør for ikke-finansielle risici og dilemmaer forbundet med arbejdet med samfundsansvar. Af figur 6 fremgår det endvidere, at 6 pct. oplyser om, hvor arbejdet er placeret organisatorisk.

Figur 5: Rapportering om ikke-finansielle risici og dilemmaer

■ Rapporterer
■ Rapporterer ikke

Figur 6: Rapportering om hvor arbejdet med samfundsansvar er organisatorisk placeret

■ Rapporterer
■ Rapporterer ikke

Indikatorer er ikke så udbredt – især ikke GRI

Virksomhederne anvender i overvejende grad kvalitative beskrivelser i deres redegørelse for, hvad der er opnået som følge af deres arbejde med samfundsansvar. 38 pct. af de rapporterende virksomheder anvender indikatorer for deres arbejde med samfundsansvar. 9 pct. af disse virksomheder anvender Global Reporting Initiative (GRI).

FN Global Compact er inspirationskilde for 28 pct. af virksomhederne

28 pct. af virksomhederne anvender internationale principper for samfundsansvar som inspiration til deres redegørelse. FN Global Compact er den mest udbredte referenceramme. I den forbindelse kan nævnes, at 13 pct. har tilsluttet sig eller planlægger at tilslutte sig FN Global Compact i 2009 eller 2010.

Danmark og FN Global Compact

Regeringen anbefaler, at danske virksomheder tilslutter sig FN Global Compact. 201 danske virksomheder har tilsluttet sig initiativet (juni 2010). I 2004 introducerede FN Global Compact *Notable COP* (Communication on Progress), som hædrer og anerkender virksomheder, der har været gode til at kommunikere om deres fremskridt. Blandt de danske virksomheder, der er hædret for *Notable COP*, er: DONG Energy i 2008, Eksport Kredit Fonden i 2008, Danisco i 2007 og 2004, Grundfos i 2007, ISS i 2006, Novo Nordisk i 2006 og 2004, Novozymes i 2006 og 2005, Danfoss Group i 2005, Coloplast i 2004 og Pressalit Group i 2004.

Kilde: www.unglobalcompact.org

Børsnoterede virksomheder er længst fremme

En sammenligning af rapporteringspraksissen mellem henholdsvis børsnoterede virksomheder og virksomheder i regnskabsklasse C viser, at der blandt børsnoterede selskaber er en væsentlig større andel, der redegør for politikker, omsætning til handlinger, hvad der er opnået som følge af arbejde samt forventninger til det fremtidige arbejde. Endvidere er anvendelsen af internationale principper for samfundsansvar samt indikatorer, herunder GRI, væsentligt mere udbredt blandt børsnoterede virksomheder.

Revisors udtalelse om ledelsesberetningen

I de 3 pct. af årsrapporterne, hvor virksomhederne ikke oplyser om samfundsansvar i ledelsesberetningen overhovedet (herunder ikke oplyser om, at virksomhederne ikke har en politik), burde revisor efter Erhvervs- og Selskabsstyrelsens vurdering have omtalt dette i sin udtalelse om ledelsesberetningen. Disse årsrapporter er gennemgået, og der er ikke fundet tilfælde, hvor revisor har udtalt sig om den manglende redegørelse. Derudover er der en række virksomheder, der har givet visse oplysninger om samfundsansvar men ikke har oplyst om alle tre dimensioner i lovkravet (dvs. politikker, omsætning til handlinger og hvad der er opnået som følge af arbejdet). Virksomheder, der har politikker for samfundsansvar, skal redegøre for alle tre dimensioner, og revisor skal komme med en udtalelse såfremt dette ikke er sket. Revisors udtalelse om de pågældende årsrapporters revisionspåtegninger er gennemgået, men der er ikke fundet revisorudtalelser om den mangelfulde opfyldelse af lovens krav.

Revisors udtalelse om ledelsesberetningen omfatter ledelsens redegørelse for samfundsansvar og er en integreret del af revisors samlede udtalelse om ledelsesberetningen, uanset hvilken offentliggørelsesform virksomheden vælger. Det fremgår af bekendtgørelse om godkendte revisors erklæringer (erklæringsbekendtgørelsen), at revisors udtalelse bl.a. skal omfatte en beskrivelse af *væsentlige fejl og mangler*¹¹ i den af ledelsen udarbejdede ledelsesberetning, som han eller hun bliver opmærksom på. Af vejledningen til erklæringsbekendtgørelsen fremgår bl.a. *"Mangler kan bestå i, at der mangler en eller flere oplysninger, som lovgivningen kræver, der skal gives i ledelsesberetningen... Fejl kan bestå i, at de lovkrævede oplysninger til ledelsesberetningen ikke er opfyldt på korrekt vis. Konstateringen af eventuelle fejl og mangler sker på baggrund af en gennemlæsning af ledelsesberetningen. Det forudsættes, at revisor har kendskab til det regelgrundlag, der regulerer ledelsesberetningen, f.eks. kravene hertil i årsregnskabsloven..."*

Det skal fremhæves, at ledelsesberetningen fra det regnskabsår, der begynder 1. september 2008 eller senere, ikke længere skal revideres, men revisor skal i stedet afgive en udtalelse. Tilsvarende har virksomhederne fra det regnskabsår, der startede 1. januar 2009 eller senere, skullet give en redegørelse om samfundsansvar. Der kan derfor have været en vis usikkerhed om det præcise omfang af såvel virksomhedernes oplysningspligt som revisors erklæringspligt.

Erhvervs- og Selskabsstyrelsen vil derfor præcisere, at man fremover vil betragte det som en væsentlig mangel, hvis en virksomhed enten slet ikke forholder sig til lovkravet om redegørelse for samfundsansvar, eller hvis en virksomhed, som har en politik for samfundsansvar, ikke forholder sig til alle tre dimensioner i lovkravet. Revisor skal, når der er tale om væsentlige mangler, medtage dette i sin udtalelse.

¹¹ Mangler – og manglers væsentlighed – i forhold til opfyldelse af informationsbehovet efter lovkravet hos regnskabsaflægger og revisorer synes ikke at have været forstået konsekvent, hvorfor der kan synes at være behov for en præcisering af, hvad der forstås ved væsentlighed i relation til mangler i ledelsesberetningen, herunder en præcisering af, hvad der skal medtages i redegørelsen og hvilke beskrivelser, den skal indeholde.

Virksomhedernes erfaringer med lovkravet

Denne del belyser virksomhedernes erfaringer med efterlevelse af lovkravet. Beskrivelsen er baseret på et kvalitativt studie af erfaringerne med efterlevelse af lovkravet blandt ti førstegangsrapporterende virksomheder, et kvalitativt studie af barriererne for rapportering i henhold til lovens tre dimensioner samt anvendelse af internationale principper for samfundsansvar blandt seks virksomheder, og et kvalitativt studie af lovkravets administrative konsekvenser blandt otte virksomheder. Der gengives løbende citater fra de interviewede virksomheder.

Lovkravet som katalysator for arbejdet med samfundsansvar

Lovkravet har haft en positiv effekt på flere af virksomhedernes arbejde med samfundsansvar. Der er eksempler på, at lovkravet har givet anledning til, at arbejdet med samfundsansvar er påbegyndt, har øget virksomhedernes fokus på området, har gjort det eksisterende arbejde mere systematiseret, og har givet virksomhederne en ramme at arbejde ud fra.

- » *Lovkravet har ligesom været en løftestang overfor koncernledelsen fra vores afdelings side. Når vi nu er ramt af det her lovkrav, kan vi lige så godt benytte lejligheden til at arbejde mere systematisk, fx tilslutte os FN Global Compact, udarbejde politikker, strategier og kommunikationsplaner.*
- » *Det har givet os noget at binde det op på, samt givet os mulighed for at gå virksomheden igennem og se hvad vi egentlig har kørende i forvejen, som vi kan binde op under denne her hat. Det har øget vores fokus på samfundsansvar og gjort, at der er flere, som snakker om det.*

En virksomhed påpeger, at lovkravet indirekte har skabt forretningsmuligheder, idet det har skabt større fokus på bæredygtighed.

- » *Jo mere fokus på det her område der kommer og jo flere initiativer der kommer omkring fremme af den slags ting her, jo bedre er det for vores forretning. Så bestemt [har loven givet forretningsmuligheder], måske ikke direkte, men indirekte er det med til at fremme fokus på energirigtige løsninger.*

Overvejende positivt indtryk af lovkravets udformning

Mange virksomheder er positivt indstillet over for, at det nu er lovpligtigt at redegøre for samfundsansvar i årsrapporten, selvom lovkravet medfører øgede administrative byrder. Der gives bl.a. udtryk for, at årsrapporten er et centralt dokument for den enkelte virksomhed og derfor har stor betydning for den strategiske kommunikation, samt at årsrapporten er en god kommunikationskanal til at informere finansielle samarbejdspartnere om arbejdet med ikke-finansielle resultater. En del virksomheder udtrykker endvidere tilfredshed med, at lovkravet er udformet således, at de i vidt omfang selv kan bestemme redegørelsens udformning og indhold.

- » *At arbejde med CSR uden at fortælle omverdenen herom er som at så uden at høste.*
- » *Jeg synes jo sådan set, at det var ret kvikt tænkt, at Danmark skal markedsføre sig på samfundsansvar (...). Jeg tror egentlig, at det er meget fornuftigt, at det bliver forankret i årsregnskabet og man derved er sikret netop at det er forankret helt oppe i toppen af virksomheden.*

Dog har nogle virksomheder udvist undren over, at redegørelsen skal "gemmes" væk i årsrapportens ledelsesberetning, da folk med interesse for området formentlig ville kigge andetsteds, mens den typiske læser af årsrapporten omvendt ikke ville bruge megen tid på netop dette afsnit. Ydermere opfattes det som en udfordring, at den lovpligtige redegørelse skal følge årsrapporten, idet udsendelse af denne ikke nødvendigvis tidsmæssigt passer med fremskaffelsen af de data, der skal indgå i redegørelsen for samfundsansvar. Disse udtalelser tyder på, at ikke alle virksomheder er klar over, at redegørelsen kan placeres andre steder end i årsrapportens ledelsesberetning, når blot der i ledelsesberetningen henvises til placeringen, samt at det inden for lovkravets rammer er muligt løbende at publicere informationer om arbejdet med samfundsansvar på eksempelvis hjemmesider, forudsat at denne information er forsynet med tidsangivelse.

Stor variation i organisatorisk forankring af arbejdet med samfundsansvar

Arbejdet med at udarbejde redegørelsen har typisk været forankret meget decentralt, og der er derfor også stor variation i den organisatoriske placering af ansvaret for udarbejdelse af redegørelsen. Der er således eksempler på, at ansvaret er placeret i så forskellige afdelinger som økonomi-, miljø-, marketing-, HR- og kommunikationsafdelingen. Arbejdet med redegørelsen involverer dog typisk medarbejdere fra flere afdelinger i organisationen. Typisk er det 1-3 medarbejdere i de respektive afdelinger, der har været ansvarlige for rapporteringsarbejdet.

Blandt de virksomheder, der specifikt er blevet adspurgt om lovkravets administrative konsekvenser, berettes det, at arbejdet med redegørelsen har involveret mange forskellige personer og funktioner og afstedkommet en del mødeaktivitet, hvor man dels har diskuteret redegørelsens udformning og indhold, og dels har uddelegeret opgaver. Eftersom den lovpligtige redegørelse om samfundsansvar er en del af årsrapportens ledelsesberetning, har såvel direktion som bestyrelse i virksomhederne været involveret i processen.

Anvendelse af allerede tilgængelige data

Langt de fleste virksomheder har anvendt sociale og miljømæssige data og nøgletal, der allerede var tilgængelige i organisationen, eksempelvis i økonomiafdelingen, i kvalitetsstyringssystemer og i miljøstyringssystemer. Kun få virksomheder har som konsekvens af lovkravet indsamlet nye data, og en enkelt har optimeret måden, hvorpå den indsamler data i kvalitetsstyringssystemer med henblik på at identificere målepunkter til kommunikationen af samfundsansvar.

» *Vi har både brugt informationer der var i forvejen i forskellige IT-systemer i koncernen og så har vi også spurgt vores selskaber rundt om i verden om nye ting.*

» *Når jeg læser nogle af de andre [virksomheders årsrapporter] kan jeg se at der ikke er noget 'hokus pokus' i det andet, end at det bliver offentliggjort. Fordi systemerne og den måde at tænke CSR på ligger i organisationen i forvejen.*

Henter inspiration udefra

Virksomhederne har i høj grad hentet inspiration udefra i forbindelse med udarbejdelse af deres redegørelse. Inspirationen kommer især fra andre virksomheder og FN Global Compact. Derudover har størstedelen af virksomhederne anvendt Erhvervs- og Selskabsstyrelsens vejledning "Redegørelse for samfundsansvar – praktisk vejledning og inspiration", hvilket har været et brugbart værktøj til at forstå lovens omfang. De fleste af virksomhederne har tillige spurgt deres revisor til råds med henblik på at få en fornemmelse af lovkravets omfang og rammer, og nogle har modtaget konsulenthjælp fra deres revisor i forbindelse med tilrettelæggelsen af redegørelsen.

» *Kommunikationen af det bliver lettere på grund af de vejledninger og regler der ligger omkring det.*

Største processuelle udfordringer er datahåndtering, valg af kommunikationsniveau og -vinkel samt medarbejderressourcer og -engagement

Virksomhederne har oplevet forskellige udfordringer i processen med at redegøre for samfundsansvar i årsrapporten. Blandt de væsentligste udfordringer nævnes håndtering af store datamængder og sikring af dataenes validitet, samt valg af rette niveau for og vinkel på kommunikationen således, at den er troværdig og værdiskabende for virksomheden. Endvidere har halvdelen af virksomhederne oplevet organisatoriske udfordringer, primært i form af at få tildelt det nødvendige antal medarbejdere samt engagere de rette medarbejdere.

Knappe ressourcer udgør barriere for redegørelse i henhold til lovens ordlyd

Som det fremgår af Del 1 redegør en relativ stor andel af virksomhederne ikke for alle dimensioner i lovkravet, og især ikke for hvad der er opnået som følge af arbejdet med samfundsansvar samt eventuelle forventninger til arbejdet fremover. En række virksomheder er blevet spurgt om årsagerne til deres mangelfulde redegørelse, og den hyppigste forklaring er manglen på ressourcer. Manglende ressourcer er ikke kun en barriere for en grundig udarbejdelse af redegørelsen, men ligeledes for det daglige arbejde med samfundsansvar. Endvidere oplever et par af de virksomheder, som ikke har udfordringer i selve arbejdet med samfundsansvar, at de har svært ved at få sat ord på deres indsats.

Uerfarenhed og manglende struktur vanskeliggør beskrivelse af hvad der er opnået

Som det tidligere er nævnt undlader virksomhederne især at redegøre for, hvad de har opnået som følge af arbejdet med samfundsansvar, mens størstedelen redegør for de to første dimensioner i lovkravet. Den hyppigste årsag til manglende redegørelse for, hvad der er opnået som følge af arbejdet er, at virksomhederne ikke har været langt nok i arbejdet til at kunne redegøre for dette. Enten er der tale om, at arbejdet med samfundsansvar har været helt nyt i virksomheden, eller at man ikke tidligere har arbejdet struktureret nok med dette område til at kunne opstille målepunkter til brug for redegørelsen. Samtidig peger flere virksomheder på, at det kan være svært at redegøre for hvad der er opnået som følge af arbejdet med samfundsansvar, da dette vanskeligt lader sig måle.¹² Flertallet af virksomheder understreger, at de planlægger at etablere målepunkter til brug for deres redegørelse i årsrapporten for 2010.

¹² Det skal dog bemærkes, at loven ikke kræver en kvantificering af hvad der er opnået som følge af arbejdet med samfundsansvar.

» *Der rapporteres ikke på resultater, da nogle af resultaterne er svære direkte at måle, eksempelvis resultatet af, at vi ikke vil arbejde med virksomheder, der har børnearbejde.*

» *Der er en risiko for, at rapporteringen bliver for uambitiøs, hvis man kun har fokus på at måle og ikke på indsatsen.*

Blandt de adspurgte virksomheder er der også enkelte, der ikke har været opmærksomme på, at de – såfremt de har politikker for samfundsansvar – er forpligtet til at redegøre for alle tre dimensioner i lovkravet allerede fra første år efter lovens ikrafttræden.

Det er værd at bemærke, at halvdelen af de adspurgte virksomheder har konsulteret deres revisor med henblik på at sikre, at deres redegørelse lever op til lovkravets bestemmelser. Revisor har dog i ingen af tilfældene været involveret i selve udarbejdelsen af redegørelsen.

Manglende ressourcer og relevans udgør barriere for anvendelse af internationale principper

I Del 1 nævnes det, at lidt mere end en 1/4 af virksomhederne i det kvantitative studie anvender internationale principper for samfundsansvar – og især FN Global Compact – som inspiration eller referenceramme for deres redegørelse. Den mindre række af virksomheder, der er blevet interviewet om de væsentligste barrierer for anvendelse af internationale principper, nævner typisk manglende ressourcer og relevans. Virksomhederne vurderer, at det koster mange ressourcer at tilpasse virksomhedens arbejde til internationale principper, og at principperne ikke er udpræget anvendelige for virksomheder, der ikke er produktionsvirksomheder eller udelukkende opererer i Danmark. Størstedelen af de adspurgte virksomheder har kendskab til FN Global Compact, og adspurgte om de største fordele ved at anvende internationale principper såsom FN Global Compact vurderer de, at principperne giver arbejdet med samfundsansvar struktur og letter implementeringen af konkrete aktiviteter. Kendskabet til GRI er til gengæld meget ringe blandt de pågældende virksomheder.

Stor variation i administrative byrder

I forbindelse med fremsættelsen af lovforslaget i Folketinget blev der af Erhvervs- og Selskabsstyrelsen foretaget en ex ante vurdering af de forventede administrative byrder, dvs. omstillingsomkostninger og løbende omkostninger. På baggrund af virksomhedernes erfaringer med første års rapportering efter den nye lov har Erhvervs- og Selskabsstyrelsen fået gennemført en ex post måling af de faktiske omstillingsomkostninger og løbende omkostninger.¹³ Byrderne måles efter metoden "Aktivitetsbaseret Måling af Virksomhedernes Administrative Byrder (AMVAB)". Se beskrivelse af AMVAB-metoden i faktaboksen.

¹³ Målingen er foretaget af Rambøll Management Consulting A/S for Erhvervs- og Selskabsstyrelsen.

AMVAB

AMVAB står for Aktivitetsbaseret Måling af Virksomhedernes Administrative Byrder. AMVAB er en metode, der gennem kortlægning af private, danske virksomheders tidsforbrug måler erhvervslevets administrative omkostninger ved at efterleve erhvervsrettet regulering. AMVAB er grundlæggende baseret på, at oplysningerne om virksomhedernes tidsforbrug ved de enkelte administrative aktiviteter tilvejebringes gennem dybdegående interviews med danske virksomheder.

I målingen af virksomhedernes administrative omkostninger ved at efterleve reglerne sondres mellem løbende omkostninger og omstillingsomkostninger:

Løbende omkostninger er de omkostninger, der løbende opstår som følge af regler/regulering. Der kan være tale om omkostninger, som opstår med faste mellemrum, f.eks. indberetning af moms. Der kan også være tale om omkostninger, der opstår sjældent eller endda er en engangsomkostning for den enkelte virksomhed (fx virksomhedsregistrering).

Omstillingsomkostninger er de engangsomkostninger, virksomhederne har i forbindelse med administrative tilpasninger mv. som følge af en ny/ændret regel. Omstillingsomkostningerne omfatter ikke de omkostninger, som en virksomhed måtte have i forhold til at overholde eksisterende regulering for første gang, fx som en konsekvens af stigende omsætning eller udvidelse med nye forretningsområder i virksomheden.

Det skal bemærkes, at det er vanskeligt at måle byrderne forbundet med lovkravet, fordi lovkravet giver virksomhederne mange valgmuligheder med hensyn til, hvordan og i hvilket omfang de kan rapportere – blot de opfylder de grundlæggende krav. Desuden skal man være opmærksom på, at der er forskel på omfanget af første års administrative byrder hos virksomheder, der ikke har rapporteret før (dvs. omstillingsbyrder), og de løbende byrder ved rapportering de efterfølgende år. Vurderingen af de faktiske omstillingsomkostninger og løbende omkostninger er beskrevet i det følgende.

Omstillingsomkostninger for udarbejdelse af politikker

Vurderingen af de økonomiske omstillingsbyrder for de virksomheder, som ikke har nedskrevne politikker for samfundsansvar, indikerer, at det vil tage mellem 1-3 mandeår, dvs. 2.000-6.000 timer, at udarbejde politikker. Hvis virksomhederne tillige vælger at redegøre for deres arbejde med samfundsansvar i en selvstændig rapport vurderes tidsforbruget at stige til ca. det dobbelte, dvs. 6.000-14.000 timer. Omregnet til kroner vil omstillingsbyrderne variere mellem 0,8-5,7 mio. kr. for den enkelte virksomhed, mens omkostningerne på samfundsniveau vil variere mellem 150 og 1.051 mio. kr.¹⁴

¹⁴ Rambøll Management Consulting A/S har vurderet, at 184 af de anslåede 1.100 virksomheder, der er omfattet af lovkravet, ikke har nedskrevne politikker for samfundsansvar.

Det skal understreges, at de interviewede virksomheder har givet en noget varierende vurdering af det tidsforbrug, der relaterer sig til omstillingsbyrder. Dette vurderes dog at være plausibelt set i lyset af de interviewede virksomheders meget forskelligartede forretningsområder, størrelse, udlandsaktiviteter mv. Mange virksomheder vurderer, at tidsforbruget i forbindelse med redegørelse for politikker og implementeringen af disse vil forblive uændret eller stige ved næste rapportering, da man forventer at gøre mere ud af samfundsansvar fremover og derfor også vil have mere at redegøre for.

Løbende omkostninger

Omfanget af virksomhedernes løbende omkostninger afhænger af, hvordan de vælger at redegøre for samfundsansvar:

- Virksomheder, der vælger at redegøre for samfundsansvar i ledelsesberetningen eller i et bilag dertil, vil typisk anvende ca. to arbejdsuger. For den enkelte virksomhed vil de administrative byrder beløbe sig til ca. 32.000 kr., svarende til ca. 11,3 mio. kr. på samfundsniveau.¹⁵
- Virksomheder, der vælger at redegøre for samfundsansvar på deres hjemmeside, vil gennemgå omtrent samme administrative aktiviteter som redegørelse for samfundsansvar i ledelsesberetningen eller i et bilag. Dertil kommer ekstra udgifter til udtalelse fra revisor, således at de administrative byrder for den enkelte virksomhed vil beløbe sig til ca. 32.700 kr. Dette svarer til ca. 11,5 mio. kr. på samfundsniveau.¹⁶
- Virksomheder, der vælger at redegøre for samfundsansvar ved at henvise til FN fremskridtsrapport (Global Compact eller PRI) eller en supplerende beretning i form af en selvstændig rapport, vil i alt bruge omtrent to arbejdsdage på at lave en henvisning.¹⁷ Dertil kommer ekstra udgifter til udtalelse fra revisor, og de administrative byrder vil for den enkelte virksomhed derfor beløbe sig til ca. 7.100 kr., svarende til ca. 2,3 mio. kr. på samfundsniveau.¹⁸
- Virksomheder, der vælger at oplyse, at de ikke har politikker for samfundsansvar, vil normalt anvende to arbejdsdage til at oplyse dette, svarende til ca. 6.500 kr. pr. virksomhed og ca. 0,5 mio. kr. på samfundsniveau.¹⁹

¹⁵ Rambøll Management Consulting A/S har vurderet, at ca. 350 virksomheder vælger denne type redegørelse.

¹⁶ Rambøll Management Consulting A/S har vurderet, at ca. 350 virksomheder vælger denne type redegørelse.

¹⁷ Selve tidsforbruget på at udarbejde en fremskridtsrapport eller selvstændig rapport indgår ikke i målingen, idet loven ikke forpligter virksomheder til at arbejde med samfundsansvar eller rapportere derom i fremskridtrapporter eller lignende.

¹⁸ Rambøll Management Consulting A/S har vurderet, at ca. 327 virksomheder vælger denne type redegørelse.

¹⁹ Rambøll Management Consulting A/S har vurderet, at ca. 73 virksomheder vælger denne type redegørelse.

Højere tidsforbrug end forventet

Ovennævnte vurdering af det faktiske tidsforbrug er 7-8 gange større end vurderingen i ex-ante målingen. Forskellen skyldes sandsynligvis, at virksomhederne interviewet i ex-ante målingen har undervurderet det bagvedliggende arbejde med redegørelsen, herunder at sætte sig ind i pligten, indsamling af data fra forskellige afdelinger, samt antallet af medarbejdere involveret i udarbejdelse af redegørelsen.

Lovkravet opfattes ikke som en irritationsbyrde, men som noget positivt

Som led i vurderingen af de faktiske administrative byrder, er der foretaget en vurdering af virksomhedernes irritationsbyrder, dvs. de administrative aktiviteter, der følger af lovkravet, som ikke nødvendigvis er omkostningsfulde målt i kroner, men som forekommer unødigt irriterende eller uhensigtsmæssige for virksomhederne at efterleve. Virksomhedsinterviewene viser, at selvom lovkravet medfører øgede administrative byrder, er der generelt en positiv holdning til den lovpligtige redegørelse for samfundsansvar i årsrapporten. De virksomheder, som allerede arbejdede med samfundsansvar, da lovkravet trådte i kraft, oplever ikke lovkravet som en administrativ byrde, og de øvrige virksomheder synes godt om selve idéen og finder det i orden at skulle redegøre for dette område i årsrapporten.

DEL 3

Samlet evaluering

I denne del opsummeres de positive effekter af lovkravet samt de forbedringspotentialer, rapporten har peget på.

Mange positive tendenser...

Rapportens Del 1 og 2 har påpeget en række positive effekter af det nye lovkrav. Af positive tendenser kan især nævnes, at loven har forårsaget, at mange virksomheder nu er begyndt at rapportere om deres arbejde med samfundsansvar i årsrapporten. Derudover er det positivt at konstatere, at langt størstedelen af de virksomheder, som er omfattet af lovkravet, arbejder med samfundsansvar og er i stand til at redegøre grundlæggende for dette arbejde. Det er også værd at notere, at lovkravet har givet anledning til, at nogle virksomheder har påbegyndt arbejdet med samfundsansvar, øget deres fokus på området og er begyndt at arbejde mere systematiseret med samfundsansvar. I den forbindelse er det særligt positivt, at virksomhederne tilkendegiver, at de ønsker at fastholde eller øge indsatsen i de kommende år for at forbedre kvaliteten af redegørelsen.

Endelig er det værd at bemærke, at selvom lovkravet medfører øgede administrative byrder, så opfattes det positivt og ikke som en irritationsbyrde – ej heller af de 43 pct. af virksomhederne, der som følge af lovkravet rapporterer for første gang. I den forbindelse fremhæver virksomhederne navnlig, at de værdsætter de valgmuligheder og den fleksibilitet, som lovkravet giver mulighed for, idet redegørelsen dermed kan tilpasses den enkelte virksomheds kontekst.

...men også potentiale for forbedringer

Arbejdet med – og rapportering om – samfundsansvar er ofte en flerårig proces for den enkelte virksomhed. Set i lyset af, at flere virksomheder først er begyndt at arbejde eller systematisere arbejdet med samfundsansvar efter lovens ikrafttræden, samt at flere ikke har rapporteret om samfundsansvar før 2009-årsrapporten, forekommer det ikke overraskende, at konklusionerne ligeledes peger på, at danske virksomheders rapporteringspraksis kan forbedres på en række områder. Udover at alle lovpligtige virksomheder ikke har forholdt sig til samfundsansvar i deres årsrapport, har en del af de virksomheder, der rent faktisk redegør for deres arbejde med samfundsansvar, ikke gjort dette i overensstemmelse med lovens bestemmelser (dvs. redegjort for både politikker, omsætning til handlinger, og hvad der er opnået som følge af arbejdet med samfundsansvar samt eventuelle forventninger til den fremtidige indsats). Især er det værd at bemærke, at mange virksomheder tilsyneladende har vanskeligt ved at opfylde lovens krav om at beskrive, hvad der er opnået som følge af arbejdet med samfundsansvar samt eventuelle forventninger til fremtiden. Det er imidlertid ikke overraskende, at det kan være vanskeligt at redegøre for hvad der er opnået som følge af arbejdet, dels fordi effekterne af arbejdet med samfundsansvar kan være længe om at vise sig, og dels fordi mange virksomheder erfaringsmæssigt finder det vanskeligt at beskrive konkrete effekter af arbejdet med samfundsansvar. Endelig er det værd at bemærke, at anvendelsen af internationalt anerkendte retningslinjer for rapportering kun er ringe udbredt.

Formålet med lovkravet har været at tilskynde virksomheder til at forholde sig aktivt til samfundsansvar og kommunikere dette til omverdenen. Set i lyset af de mange positive tendenser allerede første år efter lovkravets ikrafttræden, ser det ud til, at formålet er godt på vej til at blive opnået.

Lov om redegørelse for samfundsansvar

Den 16. december 2008 vedtog Folketinget "Forslag til lov om ændring af årsregnskabsloven (Redegørelse for samfundsansvar i større virksomheder)". Loven trådte i kraft den 1. januar 2009 og har virkning for det regnskabsår, der begynder den 1. januar 2009 eller senere. Lovændringen betyder, at større virksomheder skal redegøre for deres arbejde med samfundsansvar i deres årsrapport. Formålet er at inspirere virksomheder til at forholde sig aktivt til samfundsansvar og kommunikere dette til omverdenen. Dette skal være med til at styrke dansk erhvervsliv i den internationale konkurrence.

Loven omfatter store virksomheder i regnskabsklasse C samt børsnoterede virksomheder og statslige aktieselskaber i regnskabsklasse D. Store virksomheder i regnskabsklasse C er virksomheder, som overskrider mindst to af nedenstående tre størrelsesgrænser:

- En balancesum på 143 mio. kr.
- En nettoomsætning på 286 mio. kr.
- Et gennemsnit antal heltidsbeskæftigede på 250

Datterselskaber er fritaget fra at oplyse om samfundsansvar, hvis moderselskabet oplyser om samfundsansvar for hele koncernen.

Samme oplysningskrav gælder for institutionelle investorer, investeringsforeninger og børsnoterede finansielle virksomheder i øvrigt (pengeinstitutter og forsikringselskaber m.v.), som ikke er omfattet af årsregnskabsloven. Oplysningskravet for disse virksomheder fastsættes af Finanstilsynet i bekendtgørelser.

Redegørelsens indhold

Har virksomheden politikker for samfundsansvar, skal redegørelsen indeholde oplysninger om følgende:

1. Virksomhedens politikker for samfundsansvar, herunder eventuelle standarder, retningslinjer eller principper for samfundsansvar, som virksomheden anvender
2. Hvordan virksomheden omsætter sine politikker for samfundsansvar til handling, herunder eventuelle systemer eller procedurer herfor
3. Virksomhedens vurdering af, hvad der er opnået som følge af virksomhedens arbejde med samfundsansvar i regnskabsåret, samt virksomhedens eventuelle forventninger til arbejdet fremover

Hvis virksomheden ikke har formuleret politikker for samfundsansvar, skal dette oplyses.

Redegørelsens placering og offentliggørelsesmåde

Redegørelsen for samfundsansvar hører til ledelsesberetningen, men kan offentliggøres på følgende måder:

- Redegørelsen offentliggøres i selve ledelsesberetningen
- Redegørelsen offentliggøres som et bilag til ledelsesberetningen med en klar henvisning dertil i ledelsesberetningen
- Redegørelsen offentliggøres på virksomhedens hjemmeside med en klar henvisning dertil i ledelsesberetningen
- Redegørelsen offentliggøres i form af en FN Global Compact eller PRI fremskridtsrapport med en klar henvisning dertil i ledelsesberetningen
- Redegørelsen offentliggøres i en supplerende beretning til årsrapporten med en klar henvisning dertil i ledelsesberetningen

Angående sidstnævnte punkt kan virksomheder, som i forvejen udarbejder en selvstændig rapport om deres arbejde med samfundsansvar, benytte denne som en supplerende beretning til årsrapporten eller offentliggøre den på virksomhedens hjemmeside. Det forudsætter dog, at rapporten opfylder ovennævnte krav til redegørelsen.

Redegørelsens udtalelse fra revisor

Revisors udtalelse om redegørelsen for samfundsansvar er en integreret del af revisors samlede udtalelse om ledelsesberetningen, uanset hvilken offentliggørelsesform virksomheden vælger.

Når virksomheden har valgt at offentliggøre den lovpligtige redegørelse for samfundsansvar på virksomhedens hjemmeside, påhviler der revisor nogle særlige pligter jf. §§ 16 og 17 i BEK nr. 761 af 20/07/2009 om offentliggørelse af redegørelse for virksomhedsledelse og redegørelse for samfundsansvar på virksomhedens hjemmeside mv. Revisor skal således påse at:

- Ledelsesberetningen indeholder oplysning om, at virksomheden har valgt at offentliggøre redegørelsen på virksomhedens hjemmeside, inklusive henvisning til URL-adressen, hvor redegørelsen er offentliggjort
- Redegørelsen for samfundsansvar offentliggøres under betegnelsen "Lovpligtig redegørelse for samfundsansvar, jf. årsregnskabslovens § 99 a" samt indeholder oplysning om, at denne udgør en bestanddel af ledelsesberetningen i virksomhedens årsrapport, og at regnskabsperioden for den pågældende årsrapport er angivet

Såfremt virksomheden vælger at henvise til en FN Global Compact eller PRI fremskridtsrapport, skal revisor tillige påse, at virksomheden opfylder betingelsen for at anvende denne undertagelse, herunder at:

- Der er udarbejdet en offentlig tilgængelig fremskridtsrapport for den pågældende regnskabsperiode samt
- Ledelsesberetningen indeholder korrekt oplysning om, hvor den pågældende rapport er offentlig tilgængelig

BILAG 2 ATP's vurdering af 20 virksomheders redegørelse om samfundsansvar

Nedenstående vurdering er udarbejdet af Senior ESG Adviser Ole Buhl, ATP.

Erhvervs- og Selskabsstyrelsen har i forbindelse med styrelsens evaluering af selskabernes lovpligtige redegørelser om samfundsansvar bedt ATP vurdere 20 udvalgte selskabers redegørelse for samfundsansvar, herunder generelle forbedringspotentialer ved redegørelserne samt konkrete eksempler på gode elementer i redegørelserne, set fra en investorsynsvinkel.

Investorer – én blandt flere interessenter

Indledningsvist er det vigtigt at fastslå, at selskaberne ved deres udarbejdelse af den lovpligtige redegørelse om samfundsansvar er i en situation, hvor de skal balancere flere hensyn og interessenter. De følgende overvejelser retter sig udelukkende mod forhold, som professionelle investorer med interesse for selskabernes arbejde med samfundsansvar vil efterspørge i forbindelse med den lovpligtige redegørelse om samfundsansvar.

I den forbindelse er det vigtigt at påpege, at en investor i et selskab har interesse i, at selskaberne ved udarbejdelsen af redegørelsen har fokus på at komme øvrige hensyn og interessenters behov i møde: Omtale af eksempelvis et selskabs filantropiske aktiviteter vil ofte falde udenfor den professionelle investors interessefelt, men kan for andre interessenter være centralt – og dermed være relevant at inddrage i den lovpligtige redegørelse.

Fokus for ATP i forbindelse med virksomhedens samfundsansvar

Investorer har forskelligt fokus ved vurderingen af selskabers arbejde med samfundsansvar. I det følgende tages der udgangspunkt i ATP's tilgang:

ATP mener, at fokus på samfundsansvar i forbindelse med investeringerne kan *beskytte* og *forøge* afkastet af ATP's investeringer.

Investeringer i et selskab med en forretningsfokuseret tilgang til samfundsansvar udgør en *mulighed* for at øge værdien af ATP's investeringer.

Selskabers manglende fokus på samfundsansvar – herunder særligt de grundlæggende principper og normer, der kan udledes af internationale konventioner mv. – udgør en *risiko*, der truer værdien af ATP's investeringer.

ATP's investorspecifikke forventninger til selskabernes lovpligtige redegørelser om samfundsansvar afspejler disse hensyn.

Stor variation i selskabernes redegørelser

Der er betydelig variation i, hvordan de forskellige selskaber har valgt at redegøre om deres arbejde med samfundsansvar. Årsagerne hertil kan blandt andet være:

- De forskellige metoder, som lovgivningen giver selskaberne mulighed for at gøre brug af – eksempelvis redegørelse i forbindelse med ledelsesberetningen, selvstændig rapportering i form af CSR rapport eller fremskridtsrapport til Global Compact.
- Forskelligt fokus i de enkelte selskabers arbejde med samfundsansvar. Dels som følge af, at nogle virksomheder gennem en længere periode har arbejdet med samfundsansvar, mens andre selskaber for nyligt har igangsat processen. Dels på grund af, at de mest relevante forhold vedrørende samfundsansvar for det enkelte selskab naturligt afspejler det enkelte selskabs forretningsaktiviteter.

Set fra en investorsynsvinkel er variationen i selskabernes lovpligtige redegørelser derfor ikke i sig selv et problem.

Rent praktisk ville det dog være hensigtsmæssigt, hvis visse af selskaberne i ledelsesberetningen tydeligere ekspliciterer, hvor selskabernes lovpligtige redegørelse er placeret.

LOVKRAV 1:

Virksomhedens politikker for samfundsansvar, herunder eventuelle standarder, retningslinjer eller principper for samfundsansvar, som virksomheden anvender

For så vidt angår redegørelsen for virksomhedens politikker for samfundsansvar mv., finder ATP det nyttigt at selskaberne benytter den lovpligtige redegørelse til at præsentere et samlet overblik over selskabets politikker mv. vedrørende samfundsansvar.

Flere af selskaberne præsenterer et sådant overblik i den lovpligtige redegørelse kombineret med en henvisning til, hvor mere detaljeret information om indholdet i de enkelte politikker mv. kan findes.

Netop denne kombination, hvor den lovpligtige redegørelse anvendes til at skabe overblik og henvisning til mere detaljeret information om politikker mv., finder ATP optimal.

Det skal dog nævnes, at flere af de undersøgte selskaber har et klart forbedringspotentiale med hensyn til at sikre læseren indsigt i, hvilke politikker mv. selskabet har for så vidt angår samfundsansvar.

Ikke alle typer af selskabers samfundsansvar vil nødvendigvis kunne afledes af politikker, standarder eller retningslinjer. Mens politikker og retningslinjer kan være gode værktøjer til særligt at håndtere risici og undgå faldgrubber, vil andre typer af forretningsdrevet samfundsansvar – eksempelvis i forbindelse med produktudvikling – til tider ske i en mere dynamisk proces end som følge af selskabets overholdelse af fastlagte politikker.

ATP er som nævnt tidligere både interesseret i *muligheder* og *risici* i selskaberne i forbindelse med samfundsansvar. På den baggrund finder ATP det positivt, at flere selskaber har valgt at give eksempler på, hvordan de har udnyttet forretningsmæssige muligheder i forbindelse med integration af samfundsansvar i forretningsaktiviteterne.

LOVKRAV 2:

Hvordan virksomheden omsætter sine politikker for samfundsansvar til handling, herunder eventuelle systemer eller procedurer herfor

Måden, hvorved selskaber beskriver hvordan politikker for samfundsansvar omsættes til handling, varierer betydeligt.

Et centralt element til vurderingen af, hvordan selskaber omsætter deres politikker for samfundsansvar til handling, vedrører efter ATP's opfattelse den organisatoriske forankring af såvel politikkerne som de underliggende procedurer og systemer.

I et betydeligt antal af de gennemgåede selskabers redegørelser kunne der med fordel i kommende redegørelser i højere grad beskrives dels hvordan og i hvilken udstrækning selskabernes direktion og bestyrelse er involveret i arbejdet med samfundsansvar, dels præciseres hvem der har det daglige ansvar for arbejdet.

Selskaber, der gør brug af certificeringsordninger og lign., henviser som oftest til disse ordninger.

Visse selskaber henviser til, at politikkerne er en del af selskabets grundlæggende værdier, hvilket dog fra en investorsynsvinkel ikke i tilstrækkelig grad beskriver, hvordan disse værdier så "leves ud" i praksis.

LOVKRAV 3:

Virksomhedens vurdering af, hvad der er opnået som følge af virksomhedens arbejde med samfundsansvar i regnskabsåret, samt virksomhedens eventuelle forventninger til arbejdet fremover

Ganske mange af selskaberne beretter om konkrete initiativer og projekter vedrørende samfundsansvar, som selskaberne har arbejdet med i løbet af regnskabsåret. Det udgør et fint bidrag til at vurdere selskabets aktiviteter i regnskabsåret.

I den forbindelse skal det nævnes, at det fra en investorsynsvinkel kan være en fordel, at selskabet også omtaler eventuelle mere kontroversielle sager, som selskabet har forholdt sig til i det forgangne år, således investorerne kan vurdere dels hvordan selskabet selv vurderer en kontroversiel sag, dels – i forlængelse af det første – om selskabet har foretaget ændringer i politikker eller procedurer som følge af sagen.

Flere af de lovpligtige redegørelser beskriver endvidere hvad selskaberne selv vurderer, der er opnået som følge af virksomhedens arbejde med samfundsansvar i regnskabsåret.

Herunder gør flere selskaber – hvor kvantificering er mulig – brug af opgørelser over, hvordan for eksempel udviklingen i vandforbrug, CO-2 emission mv. er forløbet.

Set fra investorsynsvinkel kan såvel kvantificerbare som mere deskriptivt prægede vurderinger af resultaterne af indsatsen være nyttige.

Ganske mange af selskaberne – såvel selskaber, der netop er begyndt at arbejde med samfundsansvar, som selskaber, der har lang erfaring hermed, lykkes på god vis med at beskrive den proces, som de er midt i, og hvilke udfordringer og mål selskaberne har for de kommende år.

Konklusion

Samlet set vurderer ATP, at hovedparten af de 20 undersøgte selskaber er kommet godt i gang med den lovpligtige redegørelse om samfundsansvar.

Det er samtidig ATP's vurdering ved læsningen af redegørelserne, at indførelsen af den lovpligtige redegørelse om samfundsansvar kan have bidraget til, at flere selskaber søger at integrere samfundsansvar i deres forretningsaktiviteter.

atp=

Samfundsansvar og Rapportering i Danmark

- Effekten af rapporteringskrav i årsregnskabsloven

Udgivet af Erhvervs- og Selskabsstyrelsen 2010

PDF-versionen findes på www.samfundsansvar.dk

Rapporten er udarbejdet af Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, Copenhagen Business School og Foreningen af Statsautoriserede Revisorer.

For yderligere information kontakt venligst:

Erhvervs- og Selskabsstyrelsen

Center for Samfundsansvar

+45 33 30 77 00

samfundsansvar@eogs.dk

Kopiering er tilladt mod korrekt kildeangivelse.

